

सार्वजनिक रस्त्यावरील
प्रवेशद्वारे / कमानीबाबत.

महाराष्ट्र शासन
नगर विकास विभाग
शासन परिपत्रक क्रमांक : याचिका-२०१७/प्र.क्र.१४२/नवि-२०
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२.
दिनांक:- १९ एप्रिल, २०१८.

प्रस्तावना:-

सार्वजनिक रस्ते / पदपथ / धार्मिक स्थळांकडे जाणारे मार्ग इत्यादी ठिकाणी कमानी / स्तंभ / प्रवेशद्वारे उभारण्यात येत असल्याचे मा. उच्च न्यायालय, मुंबई खंडपीठ औरंगाबाद येथील जनहित याचिका क्रमांक ६७/२०१५ अन्वये निदर्शनास आणली आहे. या संदर्भात सूचना देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन परिपत्रक :-

महाराष्ट्र प्रादेशिक नगर रचना अधिनियम, १९६६ कलम ५२ ते ५८ नुसार अनधिकृत बांधकामावर कारवाई करण्याबाबत संबंधित नियोजन प्राधिकरणांना अधिकार प्रदान केलेले आहेत. त्यानुसार अनधिकृत बांधकामे, अतिक्रमणे याविरुद्ध संबंधित नियोजन प्राधिकरणाने कारवाई करणे अभिप्रेत आहे.

महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगरपंचायती व औद्योगिक नगरी अधिनियम, १९६६ कलम ४९ (२) (च) अन्वये सार्वजनिक रस्ते किंवा जागा आणि खाजगी मालमत्ता नसलेल्या लोकांच्या उपभोगासाठी खुल्या असलेल्या रिकाम्या जागा यावरील अडथळे व पुढे आलेले भाग काढून टाकणे- मग अशा जागा नगरपरिषद किंवा शासनाचे निहित असोत वा नसोत हे नगरपालिकांचे आवश्यक कर्तव्य आहे.

महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियम, १९४९ कलम ६३ (१९) अन्वये रस्ते, पुल व अन्य सार्वजनिक जागा यातील किंवा यावरील अडथळे व पुढे आलेले भाग काढून टाकणे हे महानगरपालिकेचे आवश्यक कर्तव्य आहे.

दिनांक २ मार्च, २००९ रोजीच्या शासन निर्णयान्वये नागरी भागातील अनधिकृत बांधकाम / अतिक्रमण नियंत्रण व निर्मुलनासाठी उपाययोजना विहीत केल्या आहेत. त्या अन्वये अतिक्रमण व अनधिकृत बांधकामावर कार्यवाही करण्याची जबाबदारी व कार्यपद्धती निश्चित केली आहे.

मा. उच्च न्यायालय, मुंबई खंडपीठ औरंगाबाद येथील जनहित याचिका क्रमांक ६७/२०१५च्या अनुषंगाने पुढील मार्गदर्शक सुचनांचे काटेकोरपणे पालन करावे:-

१. नागरी क्षेत्रात सार्वजनिक जागा / रस्ते / महामार्ग / पदपथ इत्यादी ठिकाणी कमानी / स्तंभ / प्रवेशद्वारे इत्यादी संरचना संबंधित प्राधिकरणांच्या (सार्वजनिक बांधकाम विभाग, राष्ट्रीय महामार्ग प्राधिकरण, स्थानिक स्वराज्य संस्था, नियोजन प्राधिकरणे इत्यादी) उचित मान्यतेशिवाय उभारण्यात येऊ नयेत.

२. अशा संरचनांना परवानगी देताना संबंधित प्राधिकरणाने रहदारीस अडथळा होणार नाही तसेच जिवीत अथवा मालमत्तेस धोका पोहचणार नाही याची दक्षता घ्यावी.

३. महाराष्ट्र प्रादेशिक नगर रचना अधिनियम, १९६६, महाराष्ट्र महानगरपालिका अधिनियम, १९४९, महाराष्ट्र नगरपरिषदा, नगरपंचायती व औद्योगिक नगरी अधिनियम, १९६६ व शासन निर्णय दिनांक ०२ मार्च, २००९ अन्वये विहित तरतुदीनुसार महानगरपालिका / नगरपालिका हद्दीत अशा अनधिकृत संरचना तातडीने निष्कासित करण्याबाबत संबंधित नियोजन प्राधिकरणांनी / स्थानिक स्वराज्य संस्थांनी कार्यवाही करावी.

४. ज्या प्राधिकरणाने / संस्थेने सार्वजनिक रस्त्यावर प्रवेशद्वार किंवा कमानी बांधल्या आहेत त्याची देखभाल व दुरुस्ती करण्याची जबाबदारी संबंधित प्राधिकरणाची / संस्थेची राहिल.

५. सध्या अस्तित्वात सार्वजनिक जागा / रस्ते / महामार्ग / पदपथ इत्यादी ठिकाणच्या अनधिकृत कमानी / स्तंभ / प्रवेशद्वारे इत्यादी संरचना निष्कासित करण्यासाठी पुढील प्रमाणे कार्यवाही करावी.

I. सदर परिपत्रकाच्या दिनांकापासून ३ महिन्यांच्या कालावधीत जाहीर प्रकटनाद्वारे/शक्य असेल तेथे नोटीसीद्वारेही समुचित प्राधिकरणाची परवानगी प्राप्त करण्याच्या/परवानगीची कागदपत्रे सादर करण्याच्या सूचना संबंधितांना देण्यात याव्यात.

II. या कालावधीत समुचित परवानगीची कागदपत्रे सादर न करणाऱ्या संस्था / व्यक्ती यांच्या वा कोणीही दावा न केलेल्या वरील नमूद अनधिकृत संरचना पुढील १ महिन्यात निष्कासित करण्यासंदर्भात प्रचलित नियमानुसार आवश्यक कार्यवाही करावी.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा संगणक संकेतांक २०१८०४१९१२४३३२४३२५ असा आहे. हे परिपत्रक डिजीटल स्वाक्षरीने सांक्षातिक करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(शंकर जाधव)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति :-

- १) मा.विरोधी पक्षनेते, दोन्ही सभागृह, महाराष्ट्र विधानमंडळ, मुंबई
- २) सर्व सन्माननीय विधानसभा / विधानपरिषद व संसद सदस्य
- ३) मा.राज्यपाल महोदय यांचे सचिव
- ४) मा.मुख्यमंत्री यांचे प्रधान सचिव
- ५) सर्व मा.मंत्री / राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव
- ६) मुख्यमंत्री महोदय यांचे जनसंपर्क अधिकारी

- ७) विभागीय आयुक्त (सर्व)
- ८) राज्यातील सर्व महानगरपालिकांचे आयुक्त
- ९) आयुक्त तथा संचालक, नगरपरिषद प्रशासन संचालनालय, वरली, मुंबई
- १०) जिल्हाधिकारी (सर्व)
- ११) मुख्याधिकारी, नगरपरिषद / नगरपंचायत (सर्व)
- १२) कक्ष अधिकारी (नवि-२९), नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांना विनंती करण्यात येते की, सदरचे परिपत्रक विभागाच्या नागरीकांची सनदवर प्रसिध्द करण्यात यावे.
- १३) कक्ष अधिकारी (सर्व) नगर विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
- १४) नगर विकास विभाग (नवि-२) सर्व कार्यासने
- १५) निवडनस्ती (नवि-२०).